

Khagendra Prasai: Lever marxismen i Nepal?

[Ur [Links International Journal of Socialist Renewal](#), 28 November, 2023. Först publicerad av [Rosa Luxemburg Stiftung](#). Khagendra Prasai är dekanus på samhällsvetenskapliga fakulteten på Nepals öppna universitet, och ledare för Rosa Luxemburg-stiftelsens partner i Nepal, Stiftelsen för kritiska diskussioner. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Det kan komma som en överraskning för många att höra, att till skillnad från andra sydasiatiska länder så är vänstern en populär politisk kraft i Nepal. I valen till landet representanthus 2022 fick de tre kommunistiska partierna – Nepals kommunistiska parti (Förenade Marxistleninister) [NKP(fml)], Nepals kommunistiska parti (Maoistiskt Centrum) [NKP(mc)] och Nepals kommunistiska parti (Förenade Socialister) [NKP(fs)] – tillsammans nästan 44% av platserna, och gjorde anspråk på 40% av folkets röster.

Denna popularitet är ingalunda något nytt fenomen. Ända sedan Nepals kommunistiska partis grundande 1949 har den nepalesiska vänstern genomgått ett antal upp- och nedgångar, upplevt framsteg och reträtter, förluster och vinster, enhet och splittring. Den kommunistiska rörelsen har överlevt många strider, både lagliga (fredliga och parlamentariska) och olagliga (underjordiska och väpnade).

Även under den absoluta monarkin, som levde kvar fram till 1990, fick Nepals kommunistiska parti (marxistleninister) [NKP(ml)], som senare gick samman med Nepals kommunistiska parti (marxister) [NKP(m)] och bildade NKP(fml), till största delen stöd bland studenter och lärare i många skolor, studentområden och universitet. Partiet var en av centralgestalterna i folkets rörelse 1990 som störtade den absoluta monarkin och införde en flerpartidemokrati.

I Nepals första demokratiska val i maj 1991 blev NKP(fml) näst största politiska kraft, och erövrade 28% av folkets röster. Dess närvaro i Nepals samhälle och politik var så imponerande att den amerikanska tidskriften *Newsweek* förkunnade: "Karl Marx lever i Nepal". 30 år senare dominerar till synes marxistiska partier fortfarande Nepals politiska liv, men socialismen syns ingenstans. Lever marxismen fortfarande i Nepal?

En lång och slingrande väg

NKP(fml) fortsatte att växa och blev efter 1994 års parlamentsval största parti. Den regering som partiet bildade efter valet blev tyvärr bortröstad redan efter 9 månader vid makten, utan tvekel på grund av att de kapitalistiska partierna fruktade den politik det hade börjat genomföra, och som blev allt populärare och fångade människors fantasier och uppmuntrade deras deltagande.

Det var kanske ännu mer anmärkningsvärt att det tredje största partiet i Nepals parlament 1991 var Förenade folkfronten, som fick 5% av rösterna och nio av 205 platser. Det var en halvt underjordisk parlamentarisk del av det dåvarande Nepals kommunistiska parti (Förenade centrum) [NKP(fc)] som 1995 ombildade sig till NKP(m) och antog politiken "utdraget folkkrig". Från och med 1996 inledde det ett väpnat uppror mot den nepalesiska staten och befäste sig snabbt som en viktig

politisk kraft.

Upproret avslutades 2006 med en överenskommelse om att bland annat hålla val till en konstituerande församling. Valet hölls 2008, och NKP(m) blev största parti med 29,28% av folkets röster och 229 av 601 platser. Det tredje största partiet, NKP(fml), tillhörde också den nepalesiska vänstern.

Kommunistpartiernas tillväxt från 1980-talet fram till våra dagar ägde rum trots enorma internationella bakslag. På 1950- och 1960-talet gjorde händelserna i Sovjetunionen och Kina den ”revolutionära” vänstern i Nepal mycket entusiastisk, men den spricka mellan Kina och Sovjetunionen som började utvecklas på 1960-talet splittrade de nepalesiska kommunisterna i prosovjetiska och prokinesiska läger.

I slutet av 1970-talet innebar normaliseringen av relationerna mellan Kina och USA och det ömsidiga öppnandet av deras ekonomer, Kinas ökade införlivande i det globala kapitalistiska systemet och dess strävan efter det som Kinesiska kommunistpartiet (KKP) kallar ”socialism med kinesiska kännetecken” och mer kritiska kretsar har döpt till ”kapitalism med kinesiska kännetecken”, samt det internationellt hyllade ”kinesiska miraklet”, svåra hinder för den nepalesiska vänstern.

Den kommunistiska internationalismen och den därmed förknippade hjälpen och samarbetet upphörde i det närmaste att existera, och det kapitalistiska systemets överlägsenhet över socialismen hyllades i världens alla hörn. Sovjetunionens sammanbrott 1989 fick den kommunistiska internationalismen att somna in och gav också förespråkare av kapitalismen möjlighet att utropa ”historiens slut”, eller att kapitalismen hade segrat för alltid.

Efter 1990 befann sig världen i en tidsperiod av ohämmad och oerhört mäktig nyliberalism. Men trots dessa bakslag fortsatte kommunismens spöke – för att låna Marx’ och Engels’ fras – att förfölja Nepal, och gör det än idag.

Maoisternas ”framgång”

NKP(m) fick herraväldet och inrättade sig relativt snabbt som en politisk kraft, både vad gäller popularitet och makt. Dess överlägsenhet kan tillskrivas flera olika faktorer.

För det första: även om den ”kommunistiska internationalismen” var väldigt svag, hade NKP(m) den Revolutionära internationalistiska rörelsen (RIR) som ideologiskt högkvarter, och partiet var en del av en allians vid namn Samordningskommittén för maoistiska partier och organisationer i Syd-asien, där några maoistiska partier från Indien ingick. NKP(m) drog nog fördel av dessa kontakter.

För det andra var kommunism eller vänsterpolitik redan en populär politisk rörelse i Nepal. Ännu viktigare var att en stor del av landets ungdomar hade en ”radikal” förkärlek för grundläggande strukturella förändringar, och därför inte bara blev frustrerade över regeringens nyliberala politik utan också med den största dåtida vänsterkraften NKP(fml):s misslyckanden. Partiets resultat var avsevärt sämre än vad det hade lovat och vad folk förväntade sig av ett kommunistiskt parti.

I efterdyningarna till oenigheten om Mahakaliavtalet med Indien 1998 bildade en ”radikal” fraktion ett nytt parti, NKP(ml), som efter ett förödmjukande nederlag i de allmänna valen återförenades med sitt moderparti. Men NKP(m) rekryterade och fick stöd från en stor del av de som vägrade återvända. Kort sagt fanns den ”radikalism” som gav bränsle till NKP(m):s framväxt till stor del redan närvarande i den nepalesiska politiska vänstern.

För det tredje teoretiserade NKP(m) om, förstärkte och utnyttjade olika motsättningar i det nepalesiska samhället, vare sig de var verkliga eller upplevda. Den nepalesiske sociologen Chaitanya Mishra observerade för mer än ett decennium sedan,¹ att NKP(m) på ett effektivt sätt utnyttjade motsättningar mellan kungen, politikerna och civilsamhället, mellan polisen och militären, mellan politiska partier och till och med mellan fraktioner i enskilda politiska partier.

Det var också sant att dess ”framgång” var mer militär än politisk. Partiet hade officiellt antagit politiken att militarisera hela partiapparaten och erövra statsmakten med våld. Följaktligen sades varje militär seger vara en stor bedrift. I linje med att de envist hävdade att väpnade konflikter hade företräde, byggde NKP(m) allianser med krafter som de hade lovat att besegra och till och med utrota. Med sina egna ord hade det en ”icke uttalad arbetsenhet med monarkin”, ”hemlig diplomatisk kamp” med Indien och samarbete med parlamentariska partier som det hade kallat ”parlamentariska fascistiska styrkor”.

Det är märkligt att NKP(m) under sina 10 år av väpnad kamp, där den indiska expansionismen utropades till en huvudfiende, ändå under 8 av dessa år placerade sitt högkvarter i Indien. Det maoistiska upprorets viktigaste metod var inte medvetna massmobiliseringar utan konspirationer.

Maoisternas ledare (och Nepals nuvarande premiärminister) Pushpa Kamal Dahal, alias Prachanda, prisade utan att tveka taktiken att utnyttja motsättningar mellan fiender, dubbelspel, bedrägerier, konspirationer, förräderi, etc. som revolutionära metoder. Denna taktik gav NKP(m) omedelbara men kortlivade fördelar. Efter 10 års krig, och efter att ha uttömt all tillgänglig konspiratorisk taktik, hade de inget annat alternativ än att lägga ner vapnen och acceptera fred.

Upprorets ursprung

Det maoistiska upprorets ursprung och tillväxt kan förklaras utifrån ett antal olika perspektiv. Men mest relevant är maoisternas egna teoretiska perspektiv, liksom konfliktens historiska och sociologiska bakgrund.

På 1990-talet betecknade NKP(m) Nepal som en halvfeodal och halvkolonial samhällsbildning som styrdes av en feodal klass i allians med komprador- och byråkratiska kapitalistklasser som var förtryckta och kvävdes av den kapitalistiska imperialismen och indiska expansionismen. NKP(m) hävdade att denna situation objektivt var ett revolutionärt tillstånd, som av nödvändighet krävde en utdragen väpnad kamp som det enda sättet att genomföra en revolutionär samhällsomvandling. Maoisterna motiverade den väpnade kampen genom att bedyra att Mao Zedongs teori om folkkrig, som ursprungligen hade utvecklats i Kina, utgjorde en allmänt giltig marxistisk befrielse teori.

Som Karl Marx första gången förklarade i förordet till *Till kritiken av den politiska ekonomin*,² finns två nödvändiga villkor för en strukturell eller revolutionär omvandling av samhället: att produktionskrafterna kommer i konflikt med produktionsförhållandena, och att produktivkrafterna inte längre kan fortsätta att utvecklas inom strukturen i fråga. Utifrån detta perspektiv ska revolutionsursprung inte sökas i samhällets statiska eller stagnerande natur utan ”i förändringar i produktions- och utbytessättet”, som hans kamrat Friedrich Engels förklarade drygt 20 år senare i *Socialismens*

1 Chaitanya Mishra, ”[The Maoist Crossroads in Nepal: 'Postponing' New Democracy or Sensing Limits of Agency?](#)”, Tribhuvan University, Katmandu, 2013.

2 Karl Marx, [Till kritiken av den politiska ekonomin, förord](#), på marxists.org.

*utveckling från utopi till vetenskap.*³

I linje med denna uppfattning spårar Mishra de ”grundläggande orsakerna” till det maoistiska upproret i Nepal till förändringar i produktionssättet och fördelningen. Överhuvudtaget argumenterar han för teoretiska ramar där en politisk övergång måste förstås med hänvisning till en *historiskt förändrande* och motsägelsebenägen samhällsstruktur. Därmed var det uppenbarligen felaktigt att analysera det nepalesiska samhällets motsättningar som en statisk eller stagnerad halvfeodal och halvkolonial enhet. Denna beteckning bortsåg från den omvandling av det nepalesiska samhället och dess motsättningar som hade skett under den senaste tidens utveckling.

I slutet av 1980-talet uppstod en allt tydligare motsättning mellan jordägandet och hushållens arbete, eftersom det blev allt större brist på mark samtidigt som arbetet ökade. Det ledde till att individer i allt större utsträckning lämnade, avskiljdes och rycktes upp från hushållen och gemenskapen.

Men motsättningen löstes delvis på flera sätt. Exempelvis formades Nepal från och med slutet av 1980-talet av att den på Asien inriktade kapitalistiska tillväxten delvis löste motsättningen mellan jord och arbete, som annars hade riskerat att bli allvarlig. Men de framväxande produktionskrafterna var för små för att suga upp all den befolkning som uteslöts ur jordbrukssystemet. Dessutom ”utbildades” överskottsbefolkningen, och trots att de inte hade några efterfrågade färdigheter ville de inte återgå till jordbruket.

Tvärtemot de folkliga förväntningarna ledde perioden efter 1990-talet till en skärpning av motsättningen mellan jord och arbete och en ökad osäkerhet. Dessutom gjorde tillgången på skolutbildning det möjligt för en stor del av Nepals ungdomar att för första gången bli berättigade till yrken utanför jordbruket. Den politiska, ekonomiska och militära strukturen var mycket mer flytande än under de föregående 40 åren.

Det var under denna turbulenta period som NKP(m) bildades och inledde ”folkkriget”. Närmare bestämt tillskriver Mishra det maoistiska upproret till faktorer som fattigdom, ojämlikhet mellan hushållen och i samhället, en ny och intensivare omvandling av familjestrukturen (dvs. minskade band inom familjen), Nepals perifera och beroende ställning gentemot Indien, och den internationella framväxten av en nyliberalism som karakteriserades av att jordbrukssubventionerna drogs in. Kort sagt finns alltså det maoistiska upprorets ursprung i 1980- och 1990-talens motsättningar.

Hinder för att bygga socialismen i Nepal

Trots att den nepalesiska vänstern har ett folkligt stöd och vinner val på olika regeringsnivåer har den inte lyckats föra det socialistiska uppbygget i Nepal framåt. Det finns flera stora problem förknippade med denna oförmåga.

Enligt NKP(fml) är det inte vänsterns uppgift idag att börja bygga socialismen, utan istället lägga grunden till den. Partiet åberopar ett antal hinder för det socialistiska uppbygget, såsom ett svagt nationellt kapital, dålig produktivitet beroende på kapitalisternas intresse av att tjäna pengar genom utrikeshandel istället för inhemska investeringar, den verkställande maktens begränsade makt, en ökande tendens till konsumtionspolitik, den konstitutionella rätten till privat egendom, begräns-

³ Friedrich Engels, [Socialismens utveckling från utopi till vetenskap](#), på marxists.org.

ningar i avtalen, överenskommelserna och lagarna avseende öppen handel, privata investeringar etc., landets beroende av utländska makter, den oreglerade gränsen mot Indien, feudala rester som hämmar industrialisering, strävsamhet och kreativitet, statens, den offentliga sektorns, industrins etc. minskade roll, som är ett resultat av den senaste tidens blint genomförda liberaliseringar och privatiseringar, ökande ekonomisk ojämlikhet och motstånd från reaktionära krafter.

NKP(mc), det namn som NKP(m) antog 2021, antog nyligen ”Nepals väg till socialism i det 21:a århundradet”, som gör gällande att det inte går att sträva efter en socialistisk omvandling eftersom industrikapitalet är svagt, komprador- och det byråkratiska kapitalet har greppet om ekonomin, och det existerar feudala rester och utländsk inblandning. Följaktligen har partiet ställt sig uppgiften att lägga grunden till socialismen med fredliga och lagliga medel.

Trots att båda partierna saknar en robust, teoretiskt grundad analys av den nuvarande situationen har de rätt i att det är omöjligt att omedelbart slå in på en socialistisk väg. Men de glömmer – eller har ignorerat – viktiga faktorer som på ett negativt sätt påverkar det socialistiska projektet i Nepal. Närmare bestämt underlåter de att ta itu med finanskapitalets makt, klassfrågan, de parlamentariska vänsterpartiernas karaktär och det nuvarande globala systemet och geopolitiken.

Finanskapitalets makt

Till skillnad från ett moget kapitalistiskt system står det socialistiska projektet i Nepal inför den dubbla uppgiften att utveckla produktivkrafterna och införa en jämlik fördelning. För närvarande hänger produktivkrafternas underutveckling i Nepal främst samman med finanskapitalets makt, eftersom finanskapitalet inte bara är improduktivt utan också antiproduktivt: det reproducerar och förmerar sig utan att bidra till – eller snarare hindra – produktionen av varor och tjänster. En utveckling av produktivkrafterna i Nepal förutsätter därför att detta kapital omvandlas till produktivt kapital.

Men av flera skäl är detta en gigantisk uppgift. För det första är det nationella finanskapitalet nära förknippat med och underordnat det internationella finanskapitalet, vars makt för närvarande är oöverstiglig för ett litet land som Nepal. För det andra utgörs den ekonomiska klassalliansen i det nepalesiska samhällets topp av finansoligarker och olika personer som drar fördel av det ekonomiska systemet, inklusive ägare av fastigheter, mäklare, spekulanter, försäljare av motorfordon, samt media, som får stora intäkter från systemets andra förmånstagare. Och för det tredje har finanskapitalet, med hjälp av stigande fastighetspriser och bättre lån- och kreditmöjligheter, gjort det möjligt för en stor del av befolkningen att bli medelklass (eller åtminstone givit dem intrycket av att tillhöra denna samhällsgrupp).

Även små markägare, vars pris för marken har stigit snabbt och oväntat, upplever att deras ställning i samhället har förändrats. På så sätt har finanskapitalet effektivt och framgångsrikt knutit deras intressen till finansoligarkernas intressen och skapat och befäst deras klassolidaritet. Denna allians kommer att försöka göra motstånd mot varje meningsfullt försök att genomföra den omvandling som krävs. Dessutom har finanskapitalet makten över viktiga aktörer, organ och institutioner, inklusive politiska partier, byråkratin och rättssystemet.

Är det alltså helt omöjligt med en sådan omvandling? Givetvis inte. Men den kan bara äga rum under vissa materiella förhållanden. Det kommer att bli möjligt, eller åtminstone lättare, när

finanskapitalet stagnerar och inte längre har utrymme att fortsätta att reproduceras – dvs. när det hamnar i kris.

I bästa fall är finanskapitalet på väg mot både en nationell och en global kris. Därför är nog den nepalesiska vänsterns viktigaste teoretiska uppgift att öka den objektiva förståelsen av finanskapitalets funktionssätt, storlek, dynamik, nationella och internationella kopplingar och makt, lagarna som styr krisen och dess utveckling, och följaktligen utarbeta hur dess omvandling ska gå till.

Organisera längs klasslinjer

Det socialistiska projektets allra viktigaste förutsättning är att det finns klasser av förtryckta och utsugna samhällsgrupper som är eller kan göras medvetna om sitt omedelbara och långsiktiga intresse av en socialistisk politik och ett socialistiskt politiskt program. Hur effektivt ett parti är som verkande kraft beror på hur mogna de klasser eller grupper som strävar mot socialismen är, både materiellt och intellektuellt.

Vi ska akta oss för de teorier som i första hand knyter socialistiska förhoppningar till några få ledares storhet, idealism,hängivenhet och subjektiva förberedelser, och bortser från hur klassen är sammansatt. En sådan teori är utopisk och dömd att förr eller senare misslyckas. För att genomföra ens grundläggande välfärdsåtgärder krävs att åtgärderna initieras eller stöds av klasser eller grupper som är politiskt betydelsefulla, representeras i staten eller gör sina röster hörda. Ingen välfärds- eller socialistisk politik har någonsin genomförts eller kommer att genomföras med hjälp av de ut-sugande klassernas barmhärtighet, vänlighet eller generositet.

Problemet med Nepals ”demokratiska” vänsterpartier är att de behandlar klassfrågan på ett ytterst abstrakt och ovidkommande sätt, och bara säger sig representera de arbetande klassernas intressen utan att ha gjort en empirisk och teoretisk analys för att förstå klassernas dynamik och hur de uppstår, och identifiera deras respektive intressen. Utan en sådan förståelse är politiska organisationer dömda att bli aningslösa och till och med kontraproduktiva.

Det finns flera viktiga skäl till att det har blivit en överväldigande uppgift att organisera och mobilisera klasser eller grupper för socialismen i Nepal. För det första har kapitalets underutveckling inom industrin och jordbruket lett till att arbetarklassen är obetydlig både politiskt och till antalet. Industrins andel av BNP och av antalet anställda arbetare är 14,29 respektive omkring 14%.

För det andra utgör den informella sektorn, som vanligtvis består av små eller medelstora industrier, jordbruk eller tjänsteföretag där arbetare är få till antalet och har relativt begränsade möjligheter att organisera sig, 62% av det totala antalet anställda arbetare.

För det tredje arbetar ett oroande stort antal unga människor utomlands. Mellan 2008 och 2022 utfärdades mer än 4,7 miljoner nya arbetstillstånd. 1 miljon nepaleser arbetar i Indien, men de flesta menar att det verkliga antalet är större. Det beräknas att omkring 6 miljoner personer (32% av be-folkningen i arbetsför ålder mellan 15 och 65) är anställda utomlands och därmed politiskt inaktiva. Sorgligt nog har Nepals vänsterpartier ingen kontakt med dessa arbetare, och de representerar inte deras intressen och ger dem ingen röst.

För det fjärde stöder en ansevärd del av medelklassen (som uppstod som ett resultat av och massivt har gynnats av den nyliberala politiken) den nyliberala kapitalismen, inte socialismen.

För det femte har jordbruksmarken i städer och i områden som håller på att urbaniseras blivit finansialiserad och stigit i pris, medan mark i avlägsna och landsbygdsområden bara har produktionsvärde och har drabbats av sänkta priser. Alltså har inte bönder och markägare samma klassintressen och är inte mottagliga för att organisera sig och sträva efter samma program och politik. De nepalesiska bönderna är inte längre *en enda* klass.

Vänsterpartiernas klasskaraktär

Det finns en utbredd övertygelse att partier i den parlamentariska vänstern blir alltmer oförmögna att leda en socialistisk omvandling av Nepal. Man kan troligen hävda att denna oförmåga hänger samman med den nyliberala kapitalismens enorma makt i länder som Nepal, men partierna bär också själva skulden. Det har blivit ett ovedersägligt faktum att vänsterpartierna i Nepal har tappat sin vänsterkaraktär och i själva verket har *liberaliserats* i sin teori, praktik och organisering.

Vänsterpartier har suttit och sitter vid makten på alla tre regeringsnivåer i Nepal. Det är ingen överdrift att säga att de allmänt sett inte har lagstiftat om eller genomfört politiska program och en politik som kan kallas vänster – tvärtom har de fortsatt den nyliberala politik och de politiska program som den nyliberala världsordningen sedan 1990 har tvingat på Nepal.

Vänsterpartierna har inte ens infört eller tillämpat de välfärdsåtgärder som redan har genomförts i kapitalistiska länder. Ingen verklig politik har genomförts för att omvandla jordbruket, utveckla produktionskooperativ eller skapa, skydda och utvidga den offentliga sektorn inom produktions- och tjänstesektorn. Istället har dessa områden överlämnats till den så kallade fria marknadens anarkistiska och utsugande mekanismer.

Det är inte så att de var ”vänster” i teorin men misslyckades i praktiken. När exempelvis NKP, en sammanslagning mellan NKP(fml) och NKP(mc) som bildades 2018, ledde den federala regeringen med nästan två tredjedels majoritet, betonade partiet – på ett demonstrativt och typiskt liberalt sätt – att det var den privata sektorn som var ”tillväxtmotor”, och de inskränkte den offentliga sektorns roll till att ”underlätta” utvecklingen.

När deras ledare får frågor om sin betoning av den privata sektorn på bekostnad av den offentliga sektorn och kooperativ är deras färdiga svar oftast att Nepals konstitution ser den privata sektorn som en av den nationella ekonomins tre stöttepelare. Överraskande nog jämförs en fri, öppen och konkurrerande ekonomi med välfärdspolitik, social rättvisa och jämlikhet som kännetecknen i ett socialistiskt inriktat system.

Dessutom har de anammat ett *liberalt* perspektiv på kast, kön, identitet och andra frågor, och dessa tvistefrågor påstås vara skilda från klassfrågan och till och med att klasspolitik är omodernt. Likaså har vänsterpartiernas organisatoriska praktik, som brukade styras av en kombination av förtruppspolitik och samhörighet med arbetarklassen, genomsyrats av en kapitalistisk logik och styrs nu av den. Pengar har blivit den förhärskande giganten.

Vänsterpartierna och deras kandidater lägger ut enorma summor under valen, som dunkelt och dolt finansieras av de rika, eller av kandidaterna själva om de är rika. Urvalet av kandidater börjar med ”valbarhet”, som sägs hänga på kandidatens förmåga att få och mobilisera finansiering.

Givetvis är penninginsamling viktigt inför ett val. Men pengarna samlas inte in från de klasser som

kandidaterna säger sig representera, utan från de som de måste kämpa mot eller konkurrera med. Under valkampanjerna är det inte de arbetande utan den förmögna klassen som står i förgrunden. Den besuttna klassen har till och med sista ordet om vem som ska stå på partiets valsedlar. De rika utövar sitt inflytande genom att finansiera partier, ledare och olika aktiviteter.

Vänsterpartiernas liberalisering är också uppenbar i det faktum att de rika dominerar i partiets ledning på flera nivåer: vissa är nykomlingar och många har nyligen fått förändrat ekonomiskt status. Kommunistpartiernas klasstatus och -sammansättning har en klar likhet med Nepalkongressens klasstatus och -sammansättning, och ändå fördömer de förstnämnda de sistnämnda som politiska representanter för kompradorkapitalismen.

Den kapitalistiska logiken är också tydlig i det faktum att de flesta ledarna och medlemmarna är med i partiet för att gynna sitt privata intresse av att höja upp sig själva och samla ihop rikedomar. Det är privata intressen som styr hur partiets angelägenheter genomförs, inklusive bildandet av fraktioner, hur medlemmar deltar i och lämnar en fraktion, liksom stöd till eller opposition mot andra medlemmar. Det betecknar en *liberalisering* av vänsterpartierna, där jakten på privata intressen inte bara rättfärdigas moraliskt utan också är dominerande norm för deras uppförande.

När den kapitalistiska logiken dominerar ett politiskt parti undergräver det demokratin, eftersom, som Jürgen Habermas visade i sitt klassiska arbete *Kommunikativt handlande*,⁴ det finns en *olöslig motsättning* mellan demokrati och kapitalism. Dessutom förutsätter och reproducerar kapitalismen en centralisering av kapitalet och stöder i motsvarande grad ett politiskt system med maktcentralisering.

Nepals politiska vänster är inget undantag för denna regel. Maktcentraliseringen i händerna på en enstaka eller ett litet antal individer i vänsterpartierna förstärks också av den sedan länge praktiserade organisatoriska principen om en förtrupp. Undergrävandet av demokratin har inte bara ersatt ett socialistiskt program med ett kapitalistiskt, utan också förlamat partierna både intellektuellt och politiskt.

Kommunistpartiernas liberalisering kanske har drivits på av deras pragmatism eller ”praktiska” politik, som i sig själv inte är något problem. Men det blir ett problem när, som Prabhat Patnaik uttrycker det, politiken blir ”empiriserad”, dvs. när en banal, empirisk, daglig politik av ”här och nu” inte går hand i hand med projektet att överskrida kapitalismen. Patnaik konstaterar att empiriseringen tvingar ett parti att ”anpassa” sig till den givna situationen och fjärrar det från de ”grundläggande klasser” som det kämpar för.

Dessutom minskar empiriseringen klyftan mellan samhällsgruppen och andra politiska partier. Vänsterpartierna har utan tvekan genomgått en process av empirisering, som bland annat är ansvarig för vänsterpolitikens nedgång och liberaliseringen.

Ta upp kampen med världen

I den nuvarande globala samhällsordningen är länder mer knutna till och beroende av varandra än någonsin tidigare. Den karaktär och riktning ett lands väg tar förklaras av förändrade dynamiker i detta globala system, och Nepal är inget undantag till denna regel.

4 Jürgen Habermas, *Kommunikativt handlande : texter om språk, rationalitet och samhälle*, Göteborg: Daidalos 1996.

Om den nuvarande nyliberala världsordningen fortsätter att reproduceras, och Kina och Indien – grannar och ekonomiska och militära jättar – fortsätter att driva en nyliberal politik, så är det högst troligt att framtidsutsikterna för socialism i Nepal kommer att vara minimala eller kanske icke existerande. Plågsamt men realistiskt observerade Mishra 2012 att den omedelbara närheten till 2000-talets Indien och Kina gjorde att kapitalismen har större framtidsloften än något annat produktionsätt.

Men världsordningen befinner sig en epokgörande övergångsprocess som bland annat kännetecknas av en allt djupare kris i det kapitalistiska systemet i allmänhet och de största kapitalistiska länderna i synnerhet, en nedgång för västmakterna och en motsvarande uppgång för öst, en fortskridande och oavbruten rörelse i riktning mot multipolaritet, Kinas framväxt som global ledare och intensifierad rivalitet mellan Kina och USA.

Om den framväxande nya världsordningen i grund och botten blir kapitalistisk med Kina som ledande kapitalistiskt land, kommer framtidsutsikterna för socialism i Nepal att vara dåliga. Men det finns fortfarande hopp om att Nepal – och andra länder för den delen – i en multipolär värld utan ett samlat globalt kapital kan befästa en mer relativ självständighet och förhandlingsmakt för att gå sin egen utvecklingsväg, möjligen karakteriserad av en kombination av en tidigt socialistisk, välfärds- och reglerad kapitalistisk politik. Dessutom kanske multipolariteten kan närma sig ett tillstånd som kännetecknas av (som Adam Smith tänkte sig) ”ökad jämlikhet bland världens civilisationer”, varmed folk har relativt bättre möjligheter att välja sitt eget öde.

Om det nuvarande kapitalistiska systemet går in i en kris och röjer vägen för en icke kapitalistisk eller socialistisk samhällsordning, och Kina entydigt slår in på en socialistisk väg, så har socialismen troligen en mycket bättre chans i Nepal – förutsatt att det nepalesiska folket stöder projektet och organiserar och mobiliserar i enlighet därmed. Det kan låta som utopier för vissa, men med tanke på kapitalismens snabbt utvecklande kris och Kinas inhemska trend mot omfördelning, ska inte denna möjlighet avfärdas helt och hållet.

Ett nytt fenomen som skulle kunna få en avgörande betydelse för Nepal och den nepalesiska socialismen är USA:s snabbt ökande intresse, närvaro och inflytande i Nepal, med verksamheter och investeringar som Millennium Corporation Challenge (MCC). Det är ytterst oroande med tanke på att dess säkerhetsstrategi och försvarsstrategi går ut på att vara aggressiv mot Kina, och försäkra sig om att Nepal och andra länder i den indo-pacifiska regionen ska bli kompanjoner och allierade för att strida mot Kina.

Man kan förvänta sig att Kina kommer att svara på USA:s ökande inflytande i Nepal och den motsvarande strategi som de driver. Om stridslustnaden mellan USA och Kina intensifieras och Nepal inte agerar klokt eller inte kan det, så kan konsekvenserna bli så katastrofala för Nepal att det kommer att bli ”sylv mellan två kolliderande stenblock” och få sin suveränitet äventyrad.

Alternativt kan Nepal uppnå status som gynnad stat av någondera supermakten – mest sannolikt Kina på grund av dess närhet och ökande makt, och det skulle kunna leda till utveckling. Om USA å andra sidan får övertaget eller på ett betydande sätt ökar sitt inflytande i Nepal, så kommer det att bli ett jättelikt hinder för det socialistiska projektet i landet, när Washington driver på hårt för en kapitalistisk politik och försöker stoppa alla alternativ med alltifrån påtryckningar till hot om våld.

Karl Marx lever kvar i hjärtat och sinnet hos många i Nepal. Men hans utopiska vision, som på ett

djupgående sätt motiverade, inspirerade och entusiasmerade det nepalesiska folket är fortfarande svårfångad och avlägsen.

Lästips:

I avdelningen om Nepal finns flera artiklar som ger ytterligare bakgrund:

[Storm över Himalaya](#), av John Mage.

[Himalayas nya republik](#), av Achin Vanaik.

[En delas i två – Nepals maoister i kris](#), av Alex de Jong.

[Arbetarmakt om Nepal](#).